

Jaunatne
kustībā

Eiropas Savienības iniciatīva

in
EUROPE
<http://europa.eu/youthonthemove>

Tavas apmaiņas studenta tiesības

rokasgrāmata par mobilo studentu tiesībām Eiropas Savienībā

Europe Direct dienests jums palīdzēs rast atbildes uz jautājumiem par Eiropas Savienību

Bezmaksas tālruna numurs (*): 00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Daži mobilā tālruna operatori aizliedz pieeju 00 800 numuriem, vai arī par zvanišanu uz šiem tālrunu numuriem var būt jāmaksā.

Liela daļa papildu informācijas par Eiropas Savienību ir pieejama internetā.

Tai var piekļūt, izmantojot Europa serveri (<http://europa.eu>).

Kataloga dati ir atrodami šīs publikācijas beigās.

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2011. gads

ISBN 978-92-79-17767-5

doi:10.2766/82865

© Eiropas Savienība, 2011

Pārpublicēšanas gadījumā atsauce uz avotu ir obligāta.

Image on the cover © Eiropas Savienība, 2011/ Photographer: Carl Cordonnier

Graphic design by Stefano Mattei

Printed in Belgium

Iespiests uz papīra, kas balināts bez elementārā hlora (ECF)

Rokasgrāmata par mobilo studentu tiesībām Eiropas Savienībā

SATURS

1. Ievads	5	4. Kvalifikācijas atzišana	19
1.1. Konteksts un mērķi	5	4.1. Akadēmiskā atzišana	19
Eiropas Savienības politika mācību mobilitātes veicināšanai	5	4.2. Dalībvalstu un Eiropas Savienības kompetence	19
Studentu tiesības mācīties ārzemēs Eiropas Savienībā	5	4.3. ES nesaistošie tiesību akti	20
1.2. Darbības joma	6	4.4. ES juridiskie pasākumi	20
2. Izglītības pieejamība	9	5. Secinājumi	23
2.1. Tiesības uz brīvu pārvietošanos	9	I PIELIKUMS. ERASMUS PROGRAMMAS STUDENTU TIESĪBAS	24
2.2. Šķēršļi, kas ierobežo brīvu pārvietošanos, — tieša un netieša diskriminācija	9	II PIELIKUMS. ĢIMENES LOCEKĻI UN TREŠO VALSTU STUDENTI	24
2.3. Uzturēšanās tiesības studentiem	10	III PIELIKUMS. IZVILKUMI NO LĪGUMA PAR EIROPAS SAVIENĪBAS DARBĪBU	26
ES studenti	10	IV PIELIKUMS. AR IZGLĪTĪBAS UN MĀCĪBU MOBILITĀTI SAISTĪTO BŪTISKĀKO LIETU SARAKSTS	27
Trešo valstu studenti	11	Endnotes	28
2.4. Mācību maksa	11		
2.5. Prasības attiecībā uz valodu prasmi	11		
2.6. Tālmācība	12		
3. Studentu tiesības uzņemošajā dalībvalstī	15		
3.1. Tiesības uz priekšrocībām	15		
3.2. Diferencēta piekļuve stipendijām un aizdevumiem mācību atbalstam	15		
Mitnes dalībvalsts sniegts finansiāls atbalsts	15		
Uzņemošās dalībvalsts sniegts finansiāls atbalsts	16		
3.3. Zemāka maksa par sabiedriskā transporta izmantošanu	16		
3.4. Studentu izmitināšana	16		
3.5. Nodokļu priekšrocības izcelsmes dalībvalstī	16		
Studentu, kas nav ES dalībvalstu studenti ("trešo valstu studentu"), tiesības	17		

1. IEVADS

1.1. Konteksts un mērķi

Eiropas Savienības politika mācību mobilitātes veicināšanai

Ceļošana uz citu ES valsti, lai mācītos (“mācību mobilitāte”) ir viens no būtiskākajiem veidiem, kā jaunieši var veicināt savu personisko izaugsmi, kā arī uzlabot darba iespējas nākotnē. Mācību mobilitāte nāk par labu arī ES kopumā — tā sekmē Eiropas identitātes sajūtas veidošanos, uzlabo zināšanu apriti, kā arī veicina iekšējā tirgus attīstību, jo ir lielāka iespēja, ka Eiropas iedzīvotāji, kas iesaistījušies jauniešu mācību mobilitātē, vēlāk dzīvē kļūs par mobiliem darbiniekiem.

Komisija daudzus gadus desmitus ir veicinājusi mācību mobilitāti. *Erasmus* programma, kas uzsākta astoņdesmitajos gados un tagad kļuvusi par ES Mūžizglītības programmas daļu, jau vairāk kā divdesmit gadus atbalsta studentu un akadēmisko mācībspēku apmaiņu un zināšanu nodošanu starp iestādēm, un no studentiem saņemtās atsauksmes apstiprina mācību mobilitātes pozitīvo ietekmi. Komisija ir arī aktīva partnere Boloņas procesā, 47 valstu nolīgumā par Eiropas augstākās izglītības telpas radīšanu.

Komisijas stratēģijā “Eiropa 2020”, kas iezīmē ES ceļu turpmākajai desmitgadei, mācību mobilitātei ierādīta prioritāte kā veidam, kas ļauj uzlabot katra atsevišķa iedzīvotāja prasmes un kopējās prasmes visas Savienības līmenī. Šis dokuments ir daļa no pamatiniciatīvas “Jaunatne kustībā”, kas izvirzīta stratēģijā “Eiropa 2020”. Iniciatīvas “Jaunatne kustībā” mērķis ir uzlabot Eiropas augstākās izglītības iestāžu darbību un starptautisko pievilcību un paaugstināt visu izglītības un mācību līmeņu vispārējo kvalitāti Eiropas Savienībā, cita starpā dodot visiem jauniešiem Eiropā iespēju daļu mācību laika pavadīt kādā citā dalīb-

valstī. Tā kā par izglītību un apmācību galvenokārt ir atbildīgas dalībvalstis, ES nav pilnvarota pieņemt saistošus tiesību aktus izglītības jomā. Tiesību normas parasti pamatojas uz Līguma noteikumiem, kas tiek interpretēti tiesas lēmumos, un tādējādi laika gaitā studentu tiesības ir attīstījušās un paplašinājušās. Tā kā šis process turpinās un daudzi lēmumi ir pieņemti diezgan nesen, mobilo studentu tiesības ne vienmēr ir skaidras. Komisija saņem daudzas sūdzības un jautājumus no pilsoņiem, kuriem nav skaidras viņu tiesības vai kas saskaras ar grūtībām, mēģinot panākt savas akadēmiskās kvalifikācijas atzīšanu.

Šā dokumenta mērķis ir apkopot un izklāstīt Komisijas tiesību aktu interpretāciju šajā jomā, lai sniegtu ieteikumus dalībvalstīm, augstskolām un citām iesaistītajām personām un informētu jauniešus, lai viņi zinātu savas tiesības un tādējādi būtu labāk sagatavoti studiju laikam ārzemēs.

Komisija savā 2010. gada daudzgadu darba programmā¹ ir arī paziņojusi nodomu izdot paziņojumu par pilsonību, kurā tiks plašāk izklāstīti tie šķēršļi, kas var liegt pilsoņiem pilnībā izmantot savas Savienības pilsoņu tiesības, un norādīti Komisijas paredzētie risinājumi.

Studentu tiesības mācīties ārzemēs Eiropas Savienībā

Eiropas pilsoņu tiesības pārvietoties starp dalībvalstīm ir nodrošinātas jau pašā Līgumā² — ar atsevišķiem ierobežojumiem, kas arī noteikti Līgumā un attiecīgajos tiesību aktos. Sākotnēji Eiropas Kopienai³ nebija īpašu pilnvaru izglītības jomā, izņemot attiecībā uz arodapmācību, tāpēc tiesības šajā jomā pastāvēja tikai tiktāl, ciktāl tās sekmēja Eiropas Kopienas ekonomiskos mērķus. Tāpēc ES migrējošajiem darba ņēmējiem un viņu ģimenes locekļiem bija tiesības uz tām pašām sociālajām priekšrocībām kā uzņemošās dalībvalsts pilsoņiem, ieskaitot priekšrocības izglītības jomā.

Lai nodrošinātu tiesības mobilajiem ES studentiem, Eiropas Savienības Tiesa ir interpretējusi Līguma noteikumus par arodapmācību. *Gravier* lietā pieņemtajā spriedumā tā nolēma, ka arodapmācības programmām, kas tiek īsteno-

tas dalībvalstī, jābūt pieejamām citu ES valstu studentiem uz tādiem pašiem noteikumiem kā pašas attiecīgās dalībvalsts pilsoņiem, jo tas uzlabo cilvēku nodarbinātības iespējas vietējā darba tirgū.

Māstrihtas Līgums (1993. gads) iezīmēja divas svarīgas izmaiņas, kas ievērojami paplašināja ES tiesību aktu garantēto tiesību apjomu, — Eiropas Savienībai tika noteiktas īpašas pilnvaras izglītības jomā un tika izveidota Eiropas pilsonība.

Eiropas Savienības Tiesa ir interpretējusi minētos Līguma noteikumus tā, ka tie tiek attiecināti uz Eiropas iedzīvotāju tiesībām brīvi pārvietoties un baudīt vienlīdzīgu attieksmi, pamatojoties vienkārši uz pilsoņa statusu (to paplašinot arī uz studenta statusu), neatkarīgi no viņu “ekonomiskās aktivitātes”. Valstu valdības joprojām ir atbildīgas par savu izglītības sistēmu saturu un organizāciju. Tomēr šī atbildība jāīsteno, ievērojot Eiropas Savienības tiesību aktus. Tas nozīmē, ka ES pilsoņus nevar diskriminēt, liedzot pieeju kādai mācību programmai, pat ja šī programma nav tieši saistīta ar viņu turpmāko profesionālo darbību.

1.2. Darbības joma

Šis dokuments galvenokārt attiecas uz mobilitāti augstākās izglītības un arodapmācības iegūšanai, jo šajā jomā mobilitāte ir visplašāk izplatīta un mēdz radīt problēmas praksē, kaut arī daudzi noteikumi attiecas arī uz izglītību kopumā. Dokumenta struktūra ir izveidota atbilstoši darbību secībai, kas jāveic studentam, kurš nolēmis doties studēt uz ārzemēm, un tiek analizēti iespējamie šķēršļi, ar ko viņam nākas sastapties pirms un pēc mobilitātes perioda, kā arī tā laikā, sākot no pieteikuma par uzņemšanu iesniegšanas un dzīvošanas uzņemšanā dalībvalstī, beidzot ar iegūtās kvalifikācijas izmantošanu. Dokumentā tiek aplūkots tas, kā primārajos un sekundārajos tiesību aktos un Eiropas Savienības Tiesas praksē noteiktās tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi un brīvu pārvietošanos ietekmē attieksmi pret studentiem valstī, kurā viņi mācās, kā arī studentu pašu valsts attieksmi attiecībā uz izglītības pieejamību, finanšu atbalstu un citām priekšrocībām, kā arī diplomu atzīšanu.

Dokumentā nav analizēts jautājums par kvalifikāciju atzīšanu profesionālām vajadzībām, attiecībā uz ko noteikts atsevišķs tiesiskais regulējums⁴, atsaucoties uz šo regulējumu tikai tad, ja ietekme skar atzīšanu akadēmiskām vajadzībām.

M

2. IZGLĪTĪBAS PIEEJAMĪBA

2.1. Tiesības uz brīvu pārvietošanos

Pirmais jautājums, uz ko jāatbild katram studentam vai praktikantam, kurš plāno mācību nolūkā doties uz citu ES valsti, ir jautājums par to, vai viņam kā citas dalībvalsts pilsonim ir tiesības to darīt.

Attiecībā uz šo jautājumu Savienības tiesību aktos ir skaidri noteikts, ka ES studentiem ir tiesības uz brīvu pārvietošanos visās dalībvalstīs; viņiem nedrīkst atteikt piekļuvi izglītībai vai apmācībai citā ES valstī, aizbildinoties ar to, ka viņi ir citas valsts pilsoņi.

Pamats, kas nosaka studentu tiesības brīvi pārvietoties, laika gaitā ir pilnveidojies. Eiropas Savienības pilnvaras izglītības jomā, tostarp ES loma mācību mobilitātes stimulēšanā, sākotnēji, Eiropas Kopienas dibināšanas līgumā, attiecās tikai uz arodapmācību⁵. Tomēr, kad Tiesa astoņdesmito gadu sākumā sāka izskatīt konkrētas lietas par diskrimināciju attiecībā uz piekļuvi arodapmācībai un vispārējai izglītībai, studenta tiesības brīvi pārvietoties Savienībā mācību vajadzībām tika aizvien vairāk apstiprinātas dažādos tiesas spriedumos — neatkarīgi no tā, vai mācības notika vispārējās izglītības, arodapmācības vai universitātes izglītības līmenī.

- *Forcheri* lietā pieņemtajā nolēmumā⁶ Tiesa nosprieda, ka uzņemšanas maksas noteikšana par dalību arodapmācības programmā citas dalībvalsts pilsonim (šajā gadījumā — valstī dzīvojošā darba ņēmēja sievai), ja attiecīgās dalībvalsts pilsoņi ir atbrīvoti no šādas maksas, ir diskriminējoša no attiecīgās dalībvalsts puses.
- *Gravier* lietā pieņemtajā nolēmumā⁷, kas iezīmēja pagrieziena punktu, Tiesa nosprieda, ka, kaut arī Līgumā izglītības organizācija un politika

nav nodota Kopienas iestāžu pārziņā, nosacījumi, kas regulē piekļuvi arodapmācībai (saskaņā ar Tiesas atzinumu — jebkuram izglītības veidam, kas sagatavo profesijai, arodam vai darbam), ir Līguma darbības jomā. Tas attiecās pat uz tādiem gadījumiem, kad attiecīgais students ir aizceļojis tikai mācību nolūkā.

- *Blaizot* lietā pieņemtajā nolēmumā⁸ Tiesa apstiprināja, ka noteikumi par arodizglītību attiecas arī uz augstāko un universitātes izglītību.

Ar Māstrihtas Līgumu tika sperti vēl divi soļi. Tajā tika paplašināts ES rīcības mērķis izglītības jomā, nosakot ES lomu dalībvalstu sadarbības sekmēšanā attiecībā uz izglītību, kā arī studentu un mācībspēku mobilitātes veicināšanā⁹. Tika ieviests arī Eiropas pilsonības jēdziens — visi dalībvalstu pilsoņi ir ES pilsoņi ar tiesībām pārvietoties uz dzīvojot jebkurā Savienības vietā¹⁰.

2.2. Šķēršļi, kas ierobežo brīvu pārvietošanos, — tieša un netieša diskriminācija

ES pilsonība paredz ne tikai pārvietošanās brīvību un tiesības dzīvot jebkurā Savienības vietā, tā nozīmē arī vienlīdzīgu attieksmi pret visiem neatkarīgi no viņu pilsonības. Eiropas Savienības Tiesa gadiem ilgi ir uzsvērusi šīs tiesības gadījumos, kad ES studentiem, kas studē vai vēlas studēt citā ES dalībvalstī, ir tikuši likti šķēršļi, kuri ir pretrunā ar vienlīdzīgas attieksmes principu.

- *Grzelczyk* lietā pieņemtajā nolēmumā¹¹ Tiesa noteica, ka Savienības pilsoņa statuss ir dalībvalstu pilsoņu pamatstatuss. Tāpēc Beļģijā studējošam Francijas pilsonim, aizbildinoties ar viņa pilsonību, nedrīkst atteikt tādu minimālo iztikas līdzekļu piešķiršanu, kas pienākas visiem Beļģijas iedzīvotājiem.

Līgumā skaidri noteikts, ka Līguma darbības jomā ir aizliegta diskriminācija pilsonības dēļ¹². Tieša diskriminācija ir konstatējama, ja ir atšķirīga attieksme pret cilvēkiem pilsonības dēļ vai tādas pazīmes dēļ, kas nav šķirama no viņu pilsonības. Šāda veida diskrimināciju var attaisnot tikai Līgumā skaidri noteiktu izņēmumu gadījumos. Eiropas Savienības Tiesa ļoti stingri interpretē jebkuru izņēmumu, jo diskriminācija pilsonības dēļ ir pretrunā ar ES pamatprincipiem.

Netieša diskriminācija ir konstatējama, ja, piemērojot kādu citu kritēriju, tiek skarta kāda ievērojami lielāka vienas valsts pilsoņu daļa. Piemēram, pasākums, ar kuru cilvēki tiek nošķirti pēc tā, vai viņiem dotajā dalībvalstī ir pastāvīga dzīvesvieta, visdrīzāk negatīvi ietekmēs citu dalībvalstu pilsoņus, jo nerezidenti lielākajā daļā gadījumu ir ārzemnieki.

Atšķirīga attieksme uz šāda pamata ir attaisnojama tikai tad, ja dalībvalsts var pierādīt objektīvus apsvērumus, kuri nav atkarīgi no pilsonības, un ja tā ir samērīga ar attiecīgajiem likumīgajiem mērķiem, — to nedrīkst attiecināt uz jebko, kas nav pilnīgi nepieciešams šā mērķa sasniegšanai.

- *Bressol* lietā pieņemtajā nolēmumā¹³ Tiesa nosprieda, ka 30 % kvotas noteikšana to studentu uzņemšanai dažās studiju programmās, kas nav pastāvīgi iedzīvotāji, netieši diskriminē citu dalībvalstu pilsoņus. Tā kā jebkuri šādi piekļuves ierobežojumi apdraud pamattiesības uz brīvu pārvietošanos, Tiesas interpretācija ir ļoti stingra. Vienīgais Tiesas atzītais pamats šādai diskriminācijai ir nepieciešamība aizsargāt sabiedrības veselību; tomēr dalībvalstij tad jāpierāda — sniedzot objektīvu, sīku analīzi, kas pamatojas uz pārliecinošiem un nepretrunīgiem datiem, — ka sabiedrības veselība ir apdraudēta un ierobežojošie pasākumi ir nepieciešami un samērīgi veids, kā to aizsargāt.

2.3. Uzturēšanās tiesības studentiem

Lai studenti varētu uzsākt studijas ārzemēs, viņiem, protams, jābūt pārliecinātiem par savām tiesībām uzturēties attiecīgajā ES valstī. Pateicoties skaidri reglamentējošiem noteikumiem, praksē ES studentiem šajā ziņā nav daudz problēmu.

- Saskaņā ar Tiesas nolēmumiem par studentu tiesībām uz vienlīdzīgu piekļuvi izglītībai Tiesa *Raulin* lietā konstatēja arī to, ka studenta tiesības uz piekļuvi paredz arī tiesības mācību nolūkā uzturēties citā dalībvalstī¹⁴.

Studentiem un viņu ģimenēm ir tiesības pārvietoties un dzīvot jebkurā Savienības vietā tieši tāpēc, ka viņi ir ES pilsoņi. Šīs tiesības ir izklāstītas Direktīvā 2004/38/EK (par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā)¹⁵.

ES studenti

Jebkuram ES studentam ir tiesības ierasties citā dalībvalstī un uzturēties tur trīs mēnešus, ja viņam/-ai ir derīga personas apliecība vai pase.

Jebkuram ES studentam ir tiesības uzturēties citā dalībvalstī ilgāk nekā trīs mēnešus, ja tiek ievēroti daži nosacījumi. Viņam/-ai jābūt:

- uzņemtam/-ai kādā studiju programmā valsts vai privātā izglītības iestādē, ko akreditējusi vai finansē uzņemošā valsts;
- visaptverošai veselības apdrošināšanai uzņemošajā dalībvalstī, un valsts noteiktajā kārtībā jāsniedz informācija attiecīgajām valsts iestādēm;
- pietiekamiem līdzekļiem, lai neradītu pārmērīgu slogu uzņemošās dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai.

Atkarībā no dalībvalsts studentam var būt pienākums reģistrēties attiecīgajās iestādēs.

Students, kā jebkurš cits ES pilsonis, kas uzņemošajā dalībvalstī likumīgi un nepārtraukti ir uzturējies piecus gadus, iegūst tiesības pastāvīgi uzturēties šajā valstī un baudīt tieši tādu pašu attieksmi kā vietējie studenti¹⁶.

Parasti studenta tiešajiem ģimenes locekļiem ir tiesības viņu pavadīt, kaut arī piemērojami nosacījumi ir atkarīgi no tā, vai ģimenes locekļi ir ES pilsoņi vai ne. Skatīt sīkāku informāciju par ģimenes locekļu tiesībām II pielikumā.

Trešo valstu studenti

Noteiktos apstākļos studentiem no valstīm, kas nav ES dalībvalstis, arī ir tiesības doties uz ES mācīties. Viņu situācija ir aplūkota Padomes Direktīvā 2004/114/EK¹⁷, kuras mērķis ir valstu tiesību aktu saskaņošana šajā jomā. Sīkāku informāciju skatīt II pielikumā¹⁸.

Saskaņā ar direktīvu dalībvalstīm ir jāatvieglo to trešo valstu pilsoņu uzņemšana, kuri piedalās ES mobilitātes programmās¹⁹. Tomēr Komisija vairākos gadījumos ir paudusi bažas par laiku, ko šiem studentiem aizņem vīzu izsniegšanas procedūras iebraukšanai ES valstīs, kas dažkārt ir liedzis viņiem piedalīties ES programmās.

2.4. Mācību maksa

Tas, vai tiek prasīta mācību maksa, ir atkarīgs no dalībvalsts. Tāpat dažās dalībvalstīs ir pieejami aizdevumi vai stipendijas mācību maksas segšanai. Jebkurā gadījumā, ja ir noteikta mācību maksa vai aizdevumi/stipendijas studiju maksas segšanai, ES studentiem ir tādas pašas tiesības un/vai pienākumi kā vietējiem studentiem gan attiecībā uz veicamajiem maksājumiem, gan attiecībā uz stu-

diņu maksas segšanai paredzēto aizdevumu/stipendiju saņemšanu dalībvalstī, kurā students gatavojas mācīties.

- Nolēmums, kas tika pieņemts *Brown* lietā, attiecās uz studentu, Francijas pilsoni, kurš vēlējās studēt Skotijā. Skotijas iestādes atteicās piešķirt viņam "studenta pabalstu", kurā bija ietverta valsts apmaksāta mācību maksa. Tiesa nosprieda, ka gadījumos, kad atbalsts ir paredzēts tādu izmaksu segšanai, kas nodrošina piekļuvi izglītībai, jāpiemēro diskriminācijas aizlieguma princips, — tāpēc studentam bija tiesības prasīt mācību maksas apmaksu²⁰.

Tas ir tāpēc, ka aizdevums mācību maksas segšanai vai stipendija ir viens no nosacījumiem izglītības pieejamībai. Tāpēc šāda finanšu atbalsta liegšana studentiem, kuri mācās ārzemēs, būtu viņu diskriminēšana pēc pilsonības, kas ir pretrunā ar šādas diskriminācijas aizliegumu saskaņā ar Līgumu.

Noteikumi par aizdevumiem/stipendijām mācību maksas segšanai ir atšķirīgi no noteikumiem par aizdevumiem/stipendijām mācību atbalstam, kas aplūkoti 3. nodaļā.

2.5. Prasības attiecībā uz valodu prasmi

Studentiem, kas dodas uz ārzemēm studēt vai gūt arodapmācību, var nākties pierādīt uzņemošās valsts valodas prasmi un izturēt pārbaudījums uzņemšanai universitātē vai augstākās izglītības mācību iestādē.

Kaut arī dalībvalstij ir tiesības noteikt zināmu valodas prasmes līmeni, kas ļauj personai strādāt profesijā vai piedalīties mācību programmā, tomēr prasībām jābūt samērīgām. Citiem vārdiem, valodas prasmes līmenim, kas tiek prasīts no studenta, jābūt pietiekamam vajadzību apmierināšanai, bet netiek prasīts vairāk.

- Nolēmums *Angonese* lietā²¹ attiecās uz vācu valodā runājošajā Bolzano reģionā Itālijā esošu banku, kas no visiem pretendentiem uz darbvietu prasīja noteikta veida apliecību, ar kuru pierāda divu — vācu un itāļu — valodu prasmi. Tiesa noteica, ka prasība pierādīt valodas prasmi ar vienas konkrētas apliecības palīdzību (ko varēja saņemt tikai Bolzano) ir nesamērīga. Komisija uzskata, ka šis pats princips attiecas uz valodas prasmes pārbaudēm, kas ļauj piekļūt izglītībai.

Bezpeļņas izglītības iestādes piedāvāta pārrobežu tālmācība (kas galvenokārt tiek finansēta no valsts līdzekļiem) nav pakalpojums šajā nozīmē. Tomēr studentus, kas vēlas piekļūt citā dalībvalstī piedāvātai tālmācībai, nedrīkst diskriminēt pēc pilsonības tāpēc, ka viņi ir ES pilsoņi²⁴. Tātad tālmācība uz vieniem un tiem pašiem noteikumiem jāpiedāvā jebkuram studentam Eiropas Savienībā neatkarīgi no tā izcelsmes dalībvalsts.

2.6. Tālmācība

Tālmācība ir formālā izglītība, studentam un mācībspēkam atrodoties dažādās ģeogrāfiskās vietās un mūsdienās parasti sazinoties ar IKT [informācijas un komunikācijas tehnoloģijas] starpniecību. Lai piedalītos tālmācībā, studentiem nav pašiem jānododas uz citu valsti, bet pret citas dalībvalsts studentiem, kas vēlas piekļūt tālmācībai, tomēr var tikt vērsta diskriminācija — vai nu attiecībā uz piekļuvi, vai mācību maksas noteikšanu.

Pagaidām tālmācības jomā vēl nav tiesu prakses. Tomēr Savienībai ir konkrēts mērķis par tālmācības veicināšanu²², ar ko diskriminācijas aizlieguma princips tiek attiecināts uz tālmācību.

Līgumā ir garantēta vienlīdzīga attieksme neatkarīgi no tā, vai iestāde, kas piedāvā tālmācību, to dara komercnolūkā (kas nodrošina pakalpojumu pret samaksu) vai bez nolūka gūt peļņu.

Komerciāla iestāde, kas piedāvā pārrobežu tālmācību, ir daļa no iekšējā tirgus. Pakalpojumu brīva aprīte pāri dalībvalstu robežām ir viena no iekšējā tirgus "četrām brīvībām"²³. Tāpēc studentam, kas no jebkuras ES dalībvalsts vēlas piekļūt peļņas nolūkā veiktai tālmācībai, ir tiesības uz tādu pašu attieksmi kā vietējam studentam, jo jebkura atšķirība attieksmē būtu kvalificējama kā iekšējā tirgus darbības pārkāpums.

3. STUDENTU TIESĪBAS UZŅEMOŠAJĀ DALĪBVALSTĪ

3.1. Tiesības uz priekšrocībām

Kad students ir iestājies citas ES dalībvalsts mācību iestādē, studenta statuss var dot tam tiesības uz dažām priekšrocībām vai atvieglojumiem attiecībā uz piekļuvi atsevišķām precēm vai pakalpojumiem, piemēram, atlaides sabiedriskā transporta izmantošanai vai studentu mītnēs.

Piekļuve šāda veida priekšrocībām sākotnēji tika pamatota ar tiesību aktiem par ES migrējošajiem darba ņēmējiem²⁵, ko Tiesa attiecināja arī uz darba ņēmēju ģimenes locekļiem.

Tomēr kopš Savienības pilsonības noteikšanas saskaņā ar Māstrihtas līgumu iedzīvotājiem ir tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā ne vairs kā ES migrējošajiem darba ņēmējiem, bet kā Savienības pilsoņiem²⁶. ES studentiem, kas mācās ārzemēs, tādējādi ir tādas pašas tiesības piekļūt priekšrocībām kā vietējiem studentiem, izņemot gadījumus, ja uz attiecīgo priekšrocību nepārprotami attiecas izņēmums no vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanas²⁷.

3.2. Diferencēta piekļuve stipendijām un aizdevumiem mācību atbalstam

Mītnes dalībvalsts sniegts finansiāls atbalsts

Daudzas dalībvalstis studentiem nodrošina aizdevumus un stipendijas, lai palīdzētu segt dzīvošanas izdevumus ("mācību atbalsta izmaksas") mācību laikā. Dažos gadījumos studentiem šāds atbalsts var būt pieejams, studējot ārzemēs (stipendiju vai aizdevumu "pārnesamības" princips). Saskaņā ar spēkā esošajiem tiesību aktiem to atļaut ir dalībvalstu ziņā. Saskaņā ar *Eurydice* tiklā esošo informāciju tikai dažas dalībvalstis praksē ļauj pilnībā pārnest mācību pabalstu²⁸. Tas var ievērojami mazināt motivāciju pilsoņiem, kas vēlas studēt ārzemēs. Tomēr, ja pārnesamība nav atļauta, dalībvalstīm jā rūpējas par to, lai noteikumi, ar ko nosaka tiesības uz atbalsta saņemšanu, pārmērīgi neierobežotu studentu tiesības brīvi pārvietoties Eiropas Savienībā.

- Tā tika izlemts *Morgan* lietā pieņemtajā spriedumā²⁹. Šajā lietā apstrīdētais noteikums noteica, ka studentiem var piešķirt stipendiju mācībām ārzemēs tikai tad, ja šīs mācības seko kā turpinājums vismaz gadu ilgām mācībām mītnes valstī. Tiesa nosprieda, ka radīto izdevumu un neērtību dēļ šis nosacījums varētu atturēt pilsoņus no mācībām ārzemēs.

Ja dalībvalsts saviem pilsoņiem piešķir stipendijas tālmācības programmām savas valsts teritorijā, tai jāpiešķir tās arī tālmācības studijām iestādē, kas atrodas citā dalībvalstī, nosakot tādus pašus nosacījumus.

Uzņemošās dalībvalsts sniegts finansiāls atbalsts

- *Bidar* lietā pieņemtajā nolēmumā³⁰ Tiesa konstatēja, ka stipendijas un aizdevumi mācību atbalstam ietilpst Līguma darbības “jomā”, nosakot, ka ES pilsonis principā nedrīkst tikt šajā ziņā diskriminēts. Tomēr tā arī atzina, ka dalībvalstīm nav jāuzņemas nepamatotā nasta sniegt finanšu atbalstu tiem citās dalībvalstīs studentiem, kurus ar šo valsti nesaista jebkādas citas saiknes kā vien lēmums pārcelties uz šo valsti mācību nolūkā.

Direktīva 2004/38/EK stipendijas un aizdevumus mācību atbalstam nepārprotami izslēdz no vienlīdzīgas attieksmes principa³¹. Tas nozīmē, ka dalībvalstīm nav pienākuma stipendijas vai aizdevumus mācību atbalstam attiecināt uz citu dalībvalstu studentiem, ja vien viņi tur noteiktu laiku nav dzīvojuši. Tomēr, ja students pēc piecu gadu ilgās uzturēšanās³² ir ieguvis pastāvīgas uzturēšanās tiesības, tad viņam/-ai ir tieši tādas pašas tiesības kā vietējam studentam.

Vēl viens apsvērums, kas pamato šo izņēmumu, ir izvairīšanās no divreizējas stipendijas vai aizdevuma piešķiršanas studentam tad, ja mītnes valsts piešķirto stipendiju var pārņemt. Vienas valsts piešķirto aizdevumu vai stipendiju nevar pieskaitīt citas valsts piešķirtam finansējumam, ja abi finansējumi ir piešķirti vienam un tam pašam mācību mērķim.

- *Förster* lietā pieņemtajā nolēmumā³³ Tiesa noteica, ka noteiktais piecu gadu uzturēšanās periods nav uzskatāms par pārmērīgu prasību nepilsoņa integrācijai uzņemošajā dalībvalstī³⁴.

3.3. Zemāka maksa par sabiedriskā transporta izmantošanu

Daudzās dalībvalstīs tā ir plaši izplatīta priekšrocība studentiem. Taču ar Komisiju ir sazinājušies tādī ārzemēs studējoši studenti, kam šī priekšrocība ir bijusi liegta tā iemesla dēļ, ka viņi nav šīs dalībvalsts pilsoņi vai nav izpildījuši pastāvīgas dzīvesvietas nosacījumu.

Komisija uzskata, ka zemāka maksa par sabiedriskā transporta izmantošanu ir “līdzekļi mācībām”³⁵. Tomēr, tā kā tā nav studentam piešķirta stipendija vai aizdevums, to nedrīkst liegt studentiem, aizbildinoties ar pilsonības neesamību.

3.4. Studentu izmitināšana

Tā ir vēl viena joma, uz ko attiecas Komisijas saņemtās sūdzības. Komisijas atbilde ir tāda, ka ES studentiem tāpat kā vietējiem studentiem ir tiesības piekļūt tikai studentiem paredzētām mītnēm, ko piedāvā dalībvalsts vai organizācijas, kuras rīkojas tās vārdā.

3.5. Nodokļu priekšrocības izcelsmes dalībvalstī

Izcelsmes dalībvalsts var piešķirt **nodokļu priekšrocības** studentiem vai to ģimenēm, ļaujot studiju izdevumus atskaitīt no apliekamā ienākuma. Kaut arī šis princips galvenokārt attiecas uz studentiem mītnes valstī, no ienākuma, kas aplikts ar nodokli, pamatotā apmērā ir atskaitāmi arī izdevumi par mācībām citā dalībvalstī. (Dalībvalstis, piemēram, drīkst noteikt atskaitāmās mācību maksas augšējo robežu, lai izvairītos no pārmērīga finanšu sloga).

- *Schwarz* lietā pieņemtajā nolēmumā³⁶ Tiesa nosprieda, ka dalībvalsts, kurā bērna skolas nauda ir atskaitāma no vecāku ienākumu nodokļa, bet šo principu piemēro tikai tad, ja bērns mācās šīs dalībvalsts skolā, ierobežo bērna tiesības brīvi pārvietoties.

Studentu, kas nav ES dalībvalstu studenti (“trešo valstu studentu”), tiesības

Trešo valstu studentiem ir tiesības mācīties Savienībā, ja ir izpildīti daži nosacījumi saskaņā ar studentu statusu un uzņemošās dalībvalsts tiesību aktiem (piemēram, viņus var izslēgt, pamatojoties uz kvotām). Tomēr tiesības mācīties automātiski nepiešķir citas tiesības, ko bauda ES studenti (piemēram, tiesības uz tādu pašu mācību maksu, kāda jāmaksā vietējiem vai ES pilsoņiem; tiesības uz zemāku maksu par sabiedriskā transporta izmantošanu utt.). Tomēr ārpus mācību laika un no uzturēšanās otrā gada studentiem jāļauj strādāt ne mazāk kā 10 stundas nedēļā vai līdzvērtīgu laiku dienās vai mēnešos gadā³⁷.

Trešo valstu pilsoņi, kas ir izpildījuši ilgtermiņa uzturēšanās nosacījumu, iegūst tiesības uz attieksmi, kas principā ir tāda pati kā pret vietējiem studentiem. *Sīkāku informāciju skatīt II pielikumā.*

4. KVALIFIKĀCIJAS ATZĪŠANA

4.1. Akadēmiskā atzīšana

Kad students ir veiksmīgi pabeidzis mācīties ārzemēs, viņam pienākas apliecinājums — diploms, akadēmiskais grāds vai izziņa par mācībām — no augstskolas, kurā mācības ir notikušas. Tad rodas jautājums par šā dokumenta atzīšanu, atgriežoties mītnes valstī vai dodoties uz citu dalībvalsti.

Šī stadija ir īpaši svarīga, bet tieši tajā var rasties sarežģījumi. Katrai ES dalībvalstij ir sava unikāla izglītības sistēma, tāpēc gan attiecībā uz to, kas tiek mācīts, gan piešķirtajiem diplomiem ir liela dažādība.

Ir izveidota ES aptveroša sistēma par kvalifikāciju savstarpējo atzīšanu profesionālās darbības veikšanai³⁸. Tā attiecas uz “reglamentētajām” profesijām, t. i., profesijām, kurās bez noteiktas profesionālās kvalifikācijas ir liegts veikt darbības vai strādāt uzņemošajā dalībvalstī, kā arī uz pilsoņiem, kam ir visa vajadzīgā kvalifikācija, lai strādātu profesijā vienā dalībvalstī, un kas vēlas strādāt tajā pašā profesijā citā dalībvalstī. Tas, vai profesija tiek uzskatīta par “reglamentētu”, ir atkarīgs no tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā pilsonis vēlas strādāt savā profesijā³⁹.

Šis dokuments turpretī attiecas drīzāk uz vispārīgāku jautājumu par **diplomu un ārzemēs pavadītā mācību laika akadēmisko atzīšanu (atzīšanu mācību turpināšanas vajadzībām)**. Akadēmiskā atzīšana var noderēt arī personām,

kas meklē darbu nereglamentētajās profesijās, jo tā var palīdzēt potenciālajiem darba devējiem saprast kandidāta ārzemēs iegūtās kvalifikācijas vērtību. Tā kā izglītības sistēmas ir daudzveidīgas, lai noteiktu to, vai vienā valstī iegūts diploms ir līdzvērtīgs citā valstī iegūtam diplomam, var paiet ilgs laiks un raisīties strīdi. Daudzas vēstules, sūdzības un lūgumi, ko Komisija saņēms no studentiem, attiecas uz akadēmiskās atzīšanas jautājumiem (tomēr jāatceras, ka lielākajā daļā gadījumu atzīšana notiek netraucēti; sūdzības faktiski skar tikai niecīgu daļu no ļoti lielā to studentu skaita, kas faktiski izmanto studentu mobilitātes iespējas).

4.2. Dalībvalstu un Eiropas Savienības kompetence

Akadēmiskā atzīšana ir dalībvalstu ziņā, tomēr šī kompetence jāīsteno saskaņā ar ES tiesību aktiem. Tas nozīmē, ka, atsakoties atzīt diplomu, nedrīkst būt diskriminācijas pilsonības dēļ, nedz arī radīti šķēršļi pilsoņu tiesībām brīvi pārvietoties. Ieteikumā par studentu, apmācībā iesaistīto personu, brīvprātīgo, skolotāju un pasniedzēju mobilitāti, kas izdots 2001. gadā, dalībvalstis tika aicinātas veikt attiecīgus pasākumus, lai lēmumi par akadēmisko atzīšanu, ko pieņem atbildīgās iestādes, tiktu pieņemti saprātīgos termiņos, būtu pamatoti un pārsūdzami administratīvā kārtā un/vai tiesā⁴⁰.

Papildus tam Līgumā ir skaidri formulēta Savienības rīcība ne vien studentu un mācībspēku mobilitātes, bet arī diplomu un mācību laika akadēmiskās atzīšanas veicināšanai⁴¹. Šā jautājuma svarīguma dēļ Komisija to ir risinājusi vairākos aspektos.

4.3. ES nesaistošie tiesību akti

Komisija ir izveidojusi Nacionālo akadēmiskās atzišanas un informācijas centru *NARIC*⁴² tīklu informācijas sniegšanai par ārzemēs gūtās kvalifikācijas atzišanu.

NARIC mērķis ir uzlabot diplomu un mācību laika akadēmisko atzišanu ES, Eiropas ekonomikas zonas (EEZ) valstīs un Turcijā.

NARIC centri visās dalībvalstīs var sniegt studentiem, augstākās izglītības iestādēm un darba devējiem autoritatīvu padomu un informāciju attiecībā uz diplomu un citās valstīs pavadītā mācību laika atzišanu.

Augstākās izglītības iestādes ir lielā mērā autonomas, jo tās pašas lemj par ārvalstu studentu uzņemšanu vai studentu daļēju atbrīvošanu no studiju programmas, pamatojoties uz ārzemēs gūto izglītību. Tāpēc lielākā daļa *NARIC* centru nevis pieņem lēmumus, bet gan, atbildot uz pieprasījumu, sniedz informāciju un konsultācijas par ārvalstu izglītības sistēmām un kvalifikāciju.

Komisija ir izveidojusi arī vairākus instrumentus lietošanai ES līmenī, kas tā vai citādi ir paredzēti citā Eiropas valstī sniegtās izglītības atpazīšanai un atzišanai:

- Eiropas Kvalifikāciju sistēma (*EQF*) — ar kuru dažādās valstīs piešķirtā kvalifikācija tiek iekļauta kopējā Eiropas atskaites sistēmā. Pilnībā ieviesta, tā ļaus vieglāk salīdzināt dažādās ES dalībvalstīs piešķirtās kvalifikācijas līmeņus;
- diploma pielikums — akadēmiskajam grādam vai diplomam pievienots dokuments ar mācību satura un līmeņa aprakstu. Lēmums par pielikuma pievienošanu diplomam ir universitātes vai citas diploma izdevējas iestādes ziņā, bet iestādēm to ļoti iesaka darīt. Par augstāko izglītību atbildīgie Boloņas procesā iesaistīto valstu (tostarp visu ES dalībvalstu) ministri 2003. gadā izlēma, ka, sākot no 2005. gada, katram studentam, kas absolvē mācību iestādi, automātiski un bez maksas jāsaņem diploma pielikums, kurš izdots plaši lietotā Eiropas valodā⁴³;

- Eiropas Kredītpunktu pārneses un uzkrāšanas sistēma (*ECTS*) — tā ļauj studentiem, pamatojoties uz mācību rezultātiem un konkrēta kursa mācību slodzi, vākt kredītpunktus par augstākās izglītības studijām. Lielākajā daļā dalībvalstu *ECTS* attiecībā uz pirmā un otrā cikla mācību (bakalaura un maģistra) programmām ir ieviesta valsts noteikumos par augstāko izglītību.

Visi šie instrumenti var palīdzēt universitātēm un darba devējiem citās ES valstīs izprast absolventa iegūto kvalifikāciju.

4.4. ES juridiskie pasākumi

Dažos izņēmuma gadījumos Komisija pret dalībvalstīm ir uzsākusi pienākumu neizpildes procedūru. Attiecīgās lietas ne vienmēr nonāk tiesā, jo jautājumi bieži tiek izlemti sarunās ar dalībvalsti.

Gadu gaitā ir bijušas vairākas lietas saistībā ar profesionālās kvalifikācijas atzišanu⁴⁴, kas netieši ir attiekušās uz akadēmisko atzišanu un tās pamatā esošo ES pilsoņu brīvas pārvietošanās tiesību principu.

- Piemēram, Komisija pārmeta kādai valdībai pārmērīgas maksas pieprasīšanu par darbībām citā dalībvalstī iegūtas kvalifikācijas atzišanai. Ja prasītā summa ir acīmredzami augstāka nekā nepieciešamās administratīvās izmaksas, Komisija uzskata, ka šāda paaugstināta maksa ir līdzvērtīga pret studentu vērstām sankcijām par viņa lēmumu studēt ārvalstīs, darot šādu maksu neatbilstošu ES likumiem⁴⁵.
- Lēmums lietā Komisija pret Spāniju attiecās uz inženieriem, ko nepaaugstināja amatā, jo viņi bija ieguvuši kvalifikāciju citā dalībvalstī. Tiesa uzsvēra, ka saskaņā ar direktīvu par profesionālās kvalifikācijas atzišanu paaugstināšanu amatā civildienestā, ja darbinieks strādā "reglamentētā profesijā", nedrīkst saistīt ar pienākumu papildus profesionālajai atzišanai iegūt akadēmiski līdzvērtīgu kvalifikāciju⁴⁶.

- Nolēmums lietā Komisija pret Grieķiju⁴⁷ attiecās uz valsts konsekventu atteikšanos atzīt franšīzes universitāšu piešķirtos diplomus. Tas attiecās uz iestādēm, kas noslēgušas vienošanos ar ārvalstu universitāti par to, ka apmācību nodrošina franšīzes iestāde, bet apstiprina citā dalībvalstī esoša mācību iestāde, kura piešķir kvalifikāciju. Tāpēc šo universitāšu izsniegtie diplomi ir citā dalībvalstī gūta kvalifikācija. Tiesa nosprieda, ka tiesības novērtēt izglītības kvalitāti ir tai dalībvalstij, kas diplomu piešķir. Tā kā šī kvalifikācija ir piešķirta citā dalībvalstī, uz šo iestāžu diplomiem ar dažiem nosacījumiem attiecas Direktīva 2005/36/EK⁴⁸. Tāpēc Grieķijas iestādēm bija pienākums tos atzīt par derīgiem darbam reglamentētā profesijā. Tas pats princips attiecas uz kvalifikāciju, kas piešķirta tālmācības rezultātā.
- Turklāt jebkurš vispārējs aizliegums, kā rezultātā franšīzes universitāšu diplomi netiek atzīti, var atturēt studentus no šo mācību programmu apmeklēšanas un tādējādi likt šķēršļus brīvībai dibināt universitāti⁴⁹.
- Visbeidzot, *Kraus* lietā pieņemtajā nolēmumā tika izlemts, ka dalībvalstis drīkst prasīt, lai to pilsoņiem būtu administratīvs pilnvarojumu akadēmiska nosaukuma (piemēram, "dr.") lietošanai. To pamato vajadzība aizsargāt sabiedrības intereses pret tādu akadēmisko nosaukumu nepareizu lietošanu, kas varētu nebūt atbilstīgi piešķirti. Tomēr pilnvarošanas kārtībai jābūt godīgai un samērīgai⁵⁰.

WORLD PARK

© Eiropas Savienība / Pictures: 123RF

5. SECINĀJUMI

Kā parādīts šajā dokumentā, saistībā ar Tiesas nolēmumos interpretētajiem Līgumiem ir izveidojušās konkrētas migrējošo studentu tiesības.

- ES pilsoņi, kas pieteikušies universitātē vai citā izglītības iestādē ārvalstīs, tajā jāuzņem, pamatojoties uz tiem pašiem noteikumiem kā vietējie pretendenti.
- Visiem ES studentiem jānosaka mācību maksa vienādā līmenī, un aizdevumiem mācību maksas segšanai, ja tādi ir, jābūt pieejamiem visiem ar vienādiem nosacījumiem, tostarp arī tālmācības vajadzībām.
- Ja studentiem studiju laikā ārzemēs ir vajadzīgs finansiāls atbalsts, viņi var iegūt savas valsts piešķirtu stipendiju, un valdības, kas nodrošina stipendiju pārnesamību, nedrīkst apgrūtināt šo pārnesamību, nosakot nesamērīgus nosacījumus. Tomēr valdībām nav jāpiešķir aizdevumi mācību atbalstam studentiem, kas ieradušies attiecīgajā valstī mācību nolūkā, ja vien viņiem nav pastāvīgā iedzīvotāja statuss.
- Ja mācību programma, kurā students vēlas pieteikties, ir valodā, kas viņam nav pirmā valoda, augstskola var prasīt studentam uzrādīt valodas prasmi apliecināšu dokumentu vai arī izturēt samērīgu valodas prasmes pārbaudi, lai pārlicinātos par viņa/-as spēju pabeigt mācību programmu.
- Pret studentiem, kas ieradušies jaunajā valstī, jābūt tādai pašai attieksmei kā pret vietējiem studentiem.
- Kad studenti atgriežas savā valstī un vēlas, lai viņu ārzemēs piešķirtā kvalifikācija tiktu atzīta, iestādēm jānodrošina, lai viņi netiktu pakļauti sankcijām par to, ka izmantojuši savas tiesības uz mobilitāti.

Neskatoties uz visaptverošo tiesisko regulējumu par labu studentu mobilitātei, daudzos atsevišķos gadījumos vēl joprojām rodas problēmas tā iemesla dēļ, ka noteikumi netiek pareizi piemēroti. Komisijas dienesti cer, ka šī rokasgrāmata palīdzēs radīt lielāku skaidrību, ļaujot pilsoņiem vieglāk īstenot savas tiesības brīvi pārvietoties izglītības iegūšanai.

Šīs prasības ir minimuma noteikumi. Dalībvalstis var darīt vairāk nekā to, kas stingri noteikts likumā, un veikt citus pasākumus mobilitātes stimulēšanai; piemēram, dažās valstīs jebkuram ES studentam var piešķirt stipendiju neatkarīgi no uzturēšanās ilguma šajā valstī⁵¹. Savienības mērķis ir ievērojami palielināt mācību mobilitāti, un tāpēc Komisija šādu rīcību ļoti stimulē. Komisijas dienesti turpinās strādāt ar dalībvalstīm, lai risinātu atsevišķus gadījumus saskaņā ar šajā dokumentā izklāstītajiem principiem.

Neskatoties uz izklāstīto tiesisko regulējumu, ir vairāki praktiski šķēršļi, kas vēl aizvien traucē studentu mobilitātei. Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada ieteikumā⁵² dalībvalstis tika aicinātas novērst šādus šķēršļus mobilitātei, cita starpā atvieglot studentiem, kas mācās ārzemēs, mītnes valsts piešķirtās stipendijas un valsts atbalsta saņemšanu; apsvērt to, cik lielā mērā mobilitātē iesaistītie studenti varētu saņemt uzņemošās valsts studentiem paredzēto atbalstu, kā arī atvieglot ārzemēs pavadītā mācību laika atzīšanu mītnes dalībvalstī. Ar 2006. gada ieteikumu dalībvalstis tiek mudinātas pieņemt Mobilitātes kvalitātes hartu⁵³. Īstenojot iniciatīvu "Jaunatne kustībā", Komisija nāk klajā ar priekšlikumu Padomes ieteikumam par jauniešu mācību mobilitātes veicināšanu. Priekšlikums skars tādus jautājumus kā informācijas sniegšana par mācību mobilitāti, gatavošanās mobilitātei valodas un kultūras jomā, kam izstrādātas attiecīgas programmas, mobilitātes kvalitātes pilnveidošana un mobilitātes partnerību veicināšana starp iesaistītajām personām.

I PIELIKUMS. ERASMUS PROGRAMMAS STUDENTU TIESĪBAS

Papildus šajā dokumentā izklāstītājām vispārējām tiesībām studentiem, kas piedalās ES Erasmus programmā, saskaņā ar Erasmus studentu hartu ir tiesības uz šādām priekšrocībām:

- jūsu mītnes valsts un uzņemošās valsts augstskolas saista iestāžu nolīgums;
- nosūtošā un uzņemošā iestāde pirms jūsu aizbraukšanas slēdz ar jums vienošanos par mācībām/praksi, kurā ir sīki aprakstītas plānotās darbības ārzemēs, ieskaitot plānotos kredītpunktus;
- Erasmus studiju programmas laikā nav jāmaksā uzņemošās augstskolas mācību maksa, maksa par reģistrāciju, eksāmeniem, laboratoriju un bibliotēkas izmantošanu;
- Erasmus mobilitātes laikā sekmīgi veiktie pasākumi tiek pilnībā akadēmiski atzīti mītnes valsts universitātē saskaņā ar vienošanos par mācībām/praksi;
- beidzoties ārzemēs pavadītajam laikam, tiek izsniegts uzņemošās iestādes/uzņēmuma parakstīts atzīmju lapas izraksts par mācībām/veikto darbu. Tajā tiks reģistrēti jūsu sasniegtie rezultāti, norādot kredītpunktus un atzīmes. Ja prakse nav daļa no parastās mācību programmas, šis laiks tiek atzīmēts vismaz diploma pielikumā;
- uzņemošās augstskolas attieksme un sniegtie pakalpojumi ir tādi paši kā attiecībā uz vietējiem studentiem;
- tiek sniegta iespēja piekļūt Erasmus Universitātes hartai un jūsu mītnes valsts un uzņemošās valsts augstskolu paziņojumam par Erasmus programmas politiku;
- ārzemēs pavadītajā laikā jūs saglabājat mītnes valsts stipendiju vai studenta aizdevumu.

II PIELIKUMS. ĢIMENES LOCEKĻI UN TREŠO VALSTU STUDENTI

1. Uzturēšanās tiesības

Ģimenes locekļi, kuriem, pamatojoties uz Direktīvu 2004/38/EK⁵⁴, ir tiesības pavadīt ES studentus:

- laulātais,
- partneris, ar ko Savienības pilsonis ir noslēdzis reģistrētas partnerattiecības (ja uzņemošās dalībvalsts tiesību aktos reģistrētas partnerattiecības ir noteiktas kā līdzvērtīgas laulībai), apgādībā esošie tiešie pēcnācēji vecumā līdz 21 gadam, ieskaitot laulātā tiešos pēcnācējus.

Šiem ģimenes locekļiem neatkarīgi no viņu pilsonības ir tiesības uzturēties kopā ar ES studentu citā dalībvalstī ilgāk nekā trīs mēnešus, ja students atbilst Direktīvas 7. panta 1. punktam.

Citiem apgādībā esošiem ģimenes locekļiem, tādiem kā vecāki vai vecvecāki un partneri, kuru partnerattiecības ar apgādātāju netiek atzītas par reģistrētām partnerattiecībām dalībvalstī, uzturēšanās tiesības netiek automātiski piešķirtas, tomēr dalībvalstu iestādēm jācenšas veicināt viņu iebraukšanu un uzturēšanās⁵⁵.

Uzņemošā dalībvalsts var prasīt, lai ģimenes locekļi, kas **nav ES pilsoņi** un vēl nav ES valsts pastāvīgie iedzīvotāji,

piesakās iebraukšanas vīzas saņemšanai, ko izsniedz bez maksas un liekām formalitātēm.

Trešo valstu studenti

Trešās valsts studentam, kas mācību nolūkā vēlas iebraukt Eiropas Savienībā, ir jāatbilst konkrētiem nosacījumiem. Viņam ir:

- jāsaņem augstākās izglītības iestādes piekrišana iesaistīties mācību programmā;
- jāsniedz pierādījumi par viņa rīcībā esošajiem līdzekļiem, kas ir pietiekami uzturēšanās, mācību un atpakaļceļa izdevumu segšanai;
- jābūt apdrošinātām slimības gadījumiem pret visa veida risku, ko parasti apdrošina dalībvalsts pilsoņiem;
- jāsniedz pierādījumi (ja to prasa dalībvalsts) par pietiekamu valodas prasmi attiecīgās programmas apguvei;
- jāsniedz pierādījumi (ja to prasa dalībvalsts) par mācību maksas nomaksu.

Trešo valstu studentiem ir vajadzīgs arī derīgs ceļošanas dokuments. Dalībvalsts var pieprasīt, lai ceļošanas dokuments būtu derīgs vismaz līdz plānotās uzturēšanās beigu termiņam.

Dalībvalstīm jāatvieglo to trešo valstu studentu uzņemšana, kuri piedalās ES programmās, kas veicina mobilitāti uz Savienību un tās robežās.

Studentam jāizsniedz uzturēšanās atļauja, kas derīga vismaz vienu gadu un ko var pagarināt, ja turētājs arī turpmāk atbilst prasītajiem nosacījumiem.

2. Trešo valstu studenti – pastāvīgi dzīvojošu personu tiesības

Trešo valstu pilsoņiem, kas likumīgi un nepārtraukti ir uzturējušies dalībvalstī piecus gadus, ir tiesības iegūt pastāvīgi dzīvojošas personas statusu⁵⁶. Tomēr uz tiem trešo valstu pilsoņiem, kas pastāvīgi uzturas dalībvalstī mācību nolūkos, attiecas īpaši nosacījumi. Lai pieteiktos pastāvīgi dzīvojošas personas statusa saņemšanai, viņiem jāgūst uzturēšanās tiesības (piemēram, pastāvīgam darbam piešķirta uzturēšanās atļauja), kas ļauj viņiem šo statusu saņemt. Šajā gadījumā, aprēķinot piecu gadu termiņu, var tikt ņemta vērā tikai puse no uzturēšanās laika, kas pavadīts, studējot vai gūstot arodapmācību.

Pastāvīgi dzīvojošām personām ir tiesības uz tādu pašu attieksmi kā pilsoņiem, kam dalībvalstī ir reģistrēta vai pastāvīga dzīvesvieta, kura cita starpā attiecas uz izglītību un apmācību (ieskaitot stipendijas⁵⁷), sociālo palīdzību⁵⁸, darbu un sociālo nodrošinājumu saskaņā ar valsts tiesību aktiem. Tomēr, tāpat kā citu ES dalībvalstu pastāvīgajiem iedzīvotājiem, šīm personām var prasīt pierādījumus par valodas prasmi mācību vajadzībām.

Pastāvīgi dzīvojošas personas var doties uz citu dalībvalsti mācību nolūkā.

Ja ir izpildīti konkrēti nosacījumi, tās var iegūt tiesības uzturēties šajā dalībvalstī ilgāk kā trīs mēnešus. Tām ir:

- vajadzīgi stabili un regulāri līdzekļi sevis un ģimenes uzturēšanai, nevēršoties pēc dalībvalsts sociālās palīdzības;
- jābūt apdrošinātām slimības gadījumiem attiecībā uz visa veida risku otrajā dalībvalstī;
- jāsniedz pierādījumi (ja to prasa otrā dalībvalsts) par uzņemšanu akreditētā iestādē.

Tiklīdz trešās valsts pilsonim otrajā dalībvalstī tiek piešķirts pastāvīgi dzīvojošas personas statuss, viņam/-ai ir tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi šajā dalībvalstī.

III PIELIKUMS. IZVILKUMI NO LĪGUMA PAR EIROPAS SAVIENĪBAS DARBĪBU

18. pants (bijušais EKL 12. pants)

Piemērojot Līgumus un neskarot tajos paredzētos īpašos noteikumus, ir aizliegta jebkāda diskriminācija pilsonības dēļ. Eiropas Parlaments un Padome saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru var pieņemt noteikumus, kas aizliedz šādu diskrimināciju.

20. pants (bijušais EKL 17. pants)

1. Ar šo ir izveidota Savienības pilsonība. Ikvienu personu, kam ir kādas dalībvalsts pilsonība, ir Savienības pilsonis. Savienības pilsonība papildina, nevis aizstāj valsts pilsonību.
2. Savienības pilsoņiem ir ar Līgumiem piešķirtās tiesības un ar tiem uzliktie pienākumi. Tiem cita starpā ir:

- a) tiesības brīvi pārvietoties un dzīvot dalībvalstu teritorijā;
- b) tiesības balsot un tiesības kandidēt Eiropas Parlamenta vēlēšanās un dzīvesvietas dalībvalsts pašvaldību vēlēšanās ar tādiem pašiem nosacījumiem, kā attiecīgās valsts pilsoņiem;
- c) tiesības tās trešās valsts teritorijā, kurā nav pārstāvēta dalībvalsts, kuras pilsoņi viņi ir, uz jebkuras dalībvalsts diplomātisko un konsulāro iestāžu aizsardzību ar tādiem pašiem nosacījumiem kā attiecīgās valsts pilsoņiem;

- d) tiesības iesniegt lūgumrakstu Eiropas Parlamentā, rakstīt Eiropas ombudam un Savienības iestādēm un padomdevējām struktūrām jebkurā no Līgumu valodām un saņemt atbildi tajā pašā valodā.

Šīs tiesības īsteno saskaņā ar nosacījumiem un ierobežojumiem, ko nosaka Līgumos un ar to īstenošanai paredzētajiem pasākumiem.

21. pants (bijušais EKL 18. pants)

1. Ikvienam Savienības pilsonim ir tiesības brīvi pārvietoties un dzīvot dalībvalstīs, ievērojot Līgumos noteiktos ierobežojumus un nosacījumus, kā arī to īstenošanai paredzētos pasākumus. 2. Ja izrādās, ka minētā mērķa sasniegšanai vajadzīga Savienības rīcība, bet Līgumi nav piešķirusi šim nolūkam vajadzīgās pilnvaras, tad Eiropas Parlaments un Padome saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru var pieņemt noteikumus, lai sekmētu 1. punktā minēto tiesību īstenošanu.
2. Tādā pašā nolūkā, kā minēts 1. punktā, ja vien Līgumos nav paredzētas nepieciešamās pilnvaras, Padome saskaņā ar īpašu likumdošanas procedūru var paredzēt pasākumus par sociālo nodrošinājumu vai sociālo aizsardzību. Padome pieņem vienprātīgu lēmumu pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu.

165. pants (bijušais EKL 149. pants)

1. Veicinot dalībvalstu sadarbību un vajadzības gadījumā atbalstot un papildinot to rīcību, Savienība sekmē pilnvērtīgās izglītības attīstību, pilnīgi respektējot dalībvalstu atbildību par mācību saturu un izglītības sistēmu organizāciju, kā arī kultūru un valodu dažādību.

Savienība palīdz risināt Eiropas sporta nozares jautājumus, ņemot vērā šīs nozares īpatnības, tās struktūras, kas balstās uz brīvprātīgu darbību, un tās sociālo un audziņošo nozīmi.

2. Savienības rīcības mērķi ir:

- attīstīt Eiropas dimensiju izglītībā, jo īpaši ar dalībvalstu valodu mācīšanu un popularizēšanu;
  - veicināt studentu un mācībspēku mobilitāti, inter alia veicinot diplomu un mācību laika akadēmisku atzīšanu;
  - sekmēt izglītības iestāžu sadarbību;
  - attīstīt informācijas un pieredzes apmaiņu par jautājumiem, kas ir kopīgi dalībvalstu izglītības sistēmām;
  - palīdzēt attīstīties jaunatnes apmaiņai un darbuzdevībai, kā arī sekmēt jauniešu dalību Eiropas demokrātiskajā dzīvē;
  - veicināt tālmācības attīstību;
  - attīstīt Eiropas dimensiju sportā, veicinot taisnīgumu un atklātību sporta sacensībās un sadarbību starp struktūrām, kas ir atbildīgas par sportu, kā arī sargājot sportistu, jo īpaši jaunāko sportistu, fizisko un morālo integritāti.
3. Savienība un dalībvalstis izglītības un sporta jomā sekmē sadarbību ar trešām valstīm un kompetentām starptautiskām organizācijām, jo īpaši ar Eiropas Padomi.

4. Lai palīdzētu sasniegt šajā pantā minētos mērķus:

- Eiropas Parlaments un Padome saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru pēc apspriešanās ar Ekonomikas un sociālo lietu komiteju un Reģionu komiteju paredz veicināšanas pasākumus, kas neietver dalībvalstu normatīvo aktu saskaņošanu;
- Padome pēc Komisijas priekšlikuma pieņem ieteikumus.

166. pants (bijušais EKL 150. pants)

1. Savienība isteno arodmācību politiku, kas atbalsta un papildina dalībvalstu rīcību, pilnīgi respektējot dalībvalstu atbildību par arodmācību saturu un organizāciju.

2. Savienības rīcības mērķis ir:

- palīdzēt pielāgoties pārmaiņām rūpniecībā, jo īpaši, izmantojot arodmācības un pārkvalificēšanu;
- uzlabot arodmācību pamatus un padziļinātas arodmācības, lai veicinātu integrāciju un reintegrāciju darba tirgū;
- padarīt pieejamākas arodmācības un veicināt mācībspēku un mācāmo, un jo īpaši jaunatnes mobilitāti;
- veicināt izglītības vai arodmācību iestāžu un uzņēmumu sadarbību apmācības jautājumos;
- attīstīt informācijas un pieredzes apmaiņu par jautājumiem, kas ir kopīgi dalībvalstu mācību sistēmām.

3. Savienība un dalībvalstis arodmācību jomā sekmē sadarbību ar trešām valstīm un kompetentām starptautiskām organizācijām.

4. Lai palīdzētu sasniegt šajā pantā minētos mērķus, Eiropas Parlaments un Padome saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru pēc apspriešanās ar Ekonomikas un sociālo lietu komiteju un Reģionu komiteju paredz pasākumus, kas neietver dalībvalstu normatīvo aktu saskaņošanu, un Padome pēc Komisijas priekšlikuma pieņem ieteikumus.

IV PIELIKUMS. AR IZGLĪTĪBAS UN MĀCĪBU MOBILITĀTI SAISTĪTO BŪTISKĀKO LIETU SARAKSTS

Izglītības pieejamība

Lieta C-293/83 Gravier pret Ljēžas pilsētu

Lieta C-24/86 Blaizot pret University of Liège [Ljēžas universitāte]

Lieta C-39/86 Lair pret Universität Hannover [Hanoveres universitāte]

Lieta C-197/86 Brown pret The Secretary of State for Scotland [Skotijas lietu valsts sekretārs]

Lieta C-65/03 Komisija pret Beļģiju

Lieta C-147/03 Komisija pret Austriju

Lieta C-73/08 Bressol un citi pret Gouvernement de la Communauté française [Franču kopienas valdība]

Stipendijas/aizdevumi mācību atbalstam

Lieta C-184/99 Grzelczyk pret Centre public d'aide sociale d'Ottignies-Louvain-la-Neuve [Otinji Luvēnas-Lanēvas Valsts sociālās palīdzības centrs]

Lieta C-224/98 D'Hoop pret Office national de l'emploi [Beļģijas Valsts nodarbinātības birojs]

Lieta C-209/03 Bidar pret London Borough of Ealing [Londonas Ilingas Padome] un Secretary of State for Education and Skills [izglītības un arodmācību ministrs]

Morgan pret Bezirksregierung Köln [Ķelnes Reģionālā pārvalde] un Bucher pret Landrat des Kreises Düren [Direnas rajona padomes priekšsēdētājs]

Apvienotās lietas C-11/06 un C-12/06

Lieta C-158/07 Förster pret Hoofddirectie van de Informatie Beheer Groep

Kvalifikācijas atzišana

Lieta C-19/92 Kraus pret Bādenes-Virtembergas federālo zemi

Lieta C-153/02 Neri pret European School of Economics

Lieta C-274/05 Komisija pret Grieķiju

Lieta C-286/06 Komisija pret Spāniju

ENDNOTES

- 1 COM(2010) 135.
- 2 Attiecīgie Līguma panti ir iekļauti III pielikumā.
- 3 Kopš 2009. gada 1. decembra ar Līgumu par Eiropas Savienības darbību tās nosaukums ir mainīts uz nosaukumu "Eiropas Savienība".
- 4 Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/36/EK.
- 5 Bijušais EEK līguma 128. pants.
- 6 Tiesas 1983. gada 13. jūlija spriedums lietā C-152/82, *Forcheri* (ECR 1983., 02323).
- 7 Tiesas 1985. gada 13. februāra spriedums lietā C-293/83 *Gravier* (ECR 1985., 00593).
- 8 Tiesas 1988. gada 2. februāra spriedums lietā C-24/86 *Blaizot* (ECR 1988., 00379).
- 9 Bijušais EKL 126. pants; tagad Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 165. pants.
- 10 Sk. LESD 20. un 21. pantu.
- 11 Tiesas 2001. gada 20. septembra spriedums lietā C-184/99 *Grzelczyk* (ECR 2002., I-00663).
"Savienības pilsoņa statuss ir dalībvalstu pilsoņu pamatstatuss, kas ļauj personām, kas atrodas līdzīgās situācijās, saņemt vienādu juridisko palīdzību neatkarīgi no viņu pilsonības, izņemot īpaši paredzētus gadījumus" (31. punkts).
- 12 LESD 18. pants.
- 13 Tiesas 2010. gada 13. aprīļa spriedums lietā C-73/08 *Bressol*.
- 14 Tiesas 1992. gada 26. februāra spriedums lietā C-357/89 *Rauilin* (ECR 1992., I-01027). Ņemot vērā tiesu praksi, kas nosaka tiesības un vienlīdzīgu attieksmi attiecībā uz piekļuves nosacījumiem arrodapmācībai, augstākajai profesionālajai un augstākajai akadēmiskajai izglītībai, Tiesa deviņdesmito gadu sākumā nosprieda, ka šīs tiesības attiecas ne tikai uz attiecīgo izglītības iestāžu noteiktajām prasībām, tādām kā uzņemšanas maksa, bet arī uz jebkuru citu pasākumu, kurš var liegt šīs tiesības izmantot. Tiesa nolēma, ka diskriminācijas aizlieguma princips attiecībā uz piekļuves nosacījumiem arrodapmācībai, kas izriet no LESD 18. un 166. panta (bijušā EKL 7. un 128. panta), nozīmē, ka dalībvalsts pilsonim, kurš ir uzņemts arrodapmācības programmā citā dalībvalstī, šai ziņā ir uzturēšanās tiesības visu programmas norises laiku.
- 15 Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīva 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, OV L 229, 2004., 35. lpp. Sk. Direktīvas 6. un 7. pantu. Saskaņā ar šīs direktīvas 7. panta 4. punktu dalībvalstīm ir tiesības ierobežot to personu loku, kam ir tiesības pavadīt ES pilsoni, kurš pārvietojas uz citu dalībvalsti, lai tur mācītos, paredzot šādas tiesības tikai laulātajam, reģistrētajam partnerim un apgādībā esošajiem bērniem. Sīkāk sk. II pielikumu.
- 16 Sk. direktīvas 16. pantu.
- 17 Padomes 2004. gada 13. decembra Direktīva 2004/114/EK par nosacījumiem attiecībā uz trešo valstu pilsoņu uzņemšanu studiju, skolēnu apmaiņas, prakses vai stažēšanās, nesaņemot atalgojumu, vai brīvprātīga darba nolūkā.
- 18 Saskaņā ar direktīvas 21. pantu Komisijai šogad ir jāiesniedz ziņojums par direktīvas piemērošanu.
- 19 6. panta 2. punkts.
- 20 Sk. EKT 1988. gada 21. jūnija nolēmumus lietā C-39/86 *Lair* (ECR 1988., 03161, 16. punkts) un lietā C-197/86 *Brown* (ECR 1988., 03205, 17. punkts).
- 21 Tiesas 2000. gada 6. jūnija spriedums lietā C-281/98 *Angonese* (ECR 2000., I-04139).
- 22 LESD 165. panta 2. punkta sestais ievilkums: "Savienības rīcības mērķi ir: .. veicināt tālmācības attīstību, ...".
- 23 Garantēta ar LESD 56. pantu (bijušais EKL 49. pants): "Kā paredz šie turpmāk izklāstītie noteikumi, Savienībā aizliedz pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojumus to dalībvalstu pilsoņiem, kas veic uzņēmējdarbību kādā dalībvalstī, bet sniedz pakalpojumus citās dalībvalstīs personai. Eiropas Parlaments un Padome saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru šo nodaļu var attiecināt arī uz trešo valstu pilsoņiem, kas sniedz pakalpojumus un veic uzņēmējdarbību Savienības dalībvalstīs."
- 24 LESD 18. un 20. pants.
- 25 Regulas 1612/68 7. pantā ir noteikts, ka
"1. Darbaņēmējam, kas ir dalībvalsts pilsonis, citā dalībvalstī pilsonības dēļ nedrīkst piemērot citādus darba un nodarbinātības nosacījumus kā minētās valsts darbaņēmējiem, īpaši attiecībā uz atalgojumu, atļaušanu un bezdarba gadījumā — atjaunošanu darbā vai atkārtotu pieņemšanu darbā.
2. Šāds darbaņēmējs bauda tādas pašas sociālās un nodokļu priekšrocības, kā attiecīgās valsts darbaņēmēji."
- 26 LESD 20. un 21. pants.
- 27 Kā tas ir Direktīvā 2004/38/EK; 24. pants:
"1. Ievērojot īpašus noteikumus, kas skaidri paredzēti Līgumā un sekundārajos tiesību aktos, pret visiem Savienības pilsoņiem, kas, pamatojoties uz šo direktīvu, uzturas uzņēmējā dalībvalstī, ir attieksme, kas līdzvērtīga tai, kāda ir pret minētās dalībvalsts valstspiederīgajiem atbilstīgi Līguma darbības jomai. Priekšrocības, ko sniedz šīs tiesības, attiecinās arī uz ģimenes locekļiem, kas nav nevienas dalībvalsts pilsoņi un kam ir uzturēšanās vai pastāvīgas uzturēšanās tiesības.
2. Atkāpjoties no 1. punkta noteikumiem, uzņēmējai dalībvalstij nav pienākuma piešķirt tiesības uz sociālo palīdzību pirmo trīs uzturēšanās mēnešu laikā vai vajadzības gadījumā ilgākā laikā posmā, kas noteikts 14. panta 4. punkta b) apakšpunktā, kā arī tai nav pienākuma pirms pastāvīgas uzturēšanās tiesību iegūšanas piešķirt līdzekļus mācībām, tostarp arrodapmācībai, ja šie līdzekļi ir stipendijas vai studiju kredīti personām, kas nav darbaņēmēji, pašnodarbinātas personas, personas, kas saglabā šādu statusu, un to ģimenes locekļi."
- 28 No 27 ES dalībvalstīm tikai trīs sniedz atbalstu studentiem neatkarīgi no to mācību vietas Eiropas augstākās izglītības telpā, nenosakot papildu nosacījumus tiem, kas piesakās atbalstam, mācoties savā mītnes valstī, — Beļģija (vācu valodā runājošā kopiena), Luksemburga un Nīderlande. Četras dalībvalstis — Itālija (izņemot divus autonomos apgabalus), Latvija, Polija un Rumānija — nenodrošina nekādu pārnesamību. Sīkāk sk. *Eurydice Report on Higher Education in Europe: Developments in the Bologna Process* (2009. gada marts).
- 29 Tiesas 2007. gada 23. oktobra spriedums apvienotajās lietās C-11/06 un 12/06 *Morgan* un *Bucher* (ECR 2007., I-09161).
- 30 Tiesas 2005. gada 15. marta spriedums lietā C-209/03 *Bidar* (ECR 2005., I-02119). Spriedumu šajā lietā pieņēma pēc direktīvas izstrādāšanas, bet pirms Tiesa to varēja izpildīt.
- 31 Sk. 23. zemsvītras piezīmi.
- 32 Saskaņā ar Direktīvu 2004/38/EK.

- 33 Tiesas 2008. gada 18. novembra spriedums lietā C-158/07 *Förster* (ECR 2008 I-08507).
- 34 Sprieduma 54. punktā.
- 35 Saskaņā ar Direktīvas 2004/38/EK 24. pantu.
- 36 Tiesas 2007. gada 11. septembra spriedums lietā C-76/05 *Schwarz* un *Gootjes-Schwarz* (ECR 2007., I-06849).
- 37 Direktīvas 2004/114/EK 17. pants.
- 38 Kā noteikts Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2005/36/EK.
- 39 To, vai profesija konkrētā valstī ir reglamentēta, var uzziņāt vietnē: http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/regprof/index.cfm?fuseaction=home.home.
- 40 Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 10. jūlija ieteikums par studentu, apmācībā iesaistīto personu, brīvprātīgo, skolotāju un pasniedzēju mobilitāti (2001/63/EK), OV L 215, 9.8.2001., 30. lpp.
- 41 165. pants:
Savienības rīcības mērķi ir:
— attīstīt Eiropas dimensiju izglītībā, jo īpaši ar dalībvalstu valodu mācīšanu un popularizēšanu;
— veicināt studentu un mācībspēku mobilitāti, *inter alia* veicinot diplomu un mācību laika akadēmisku atzīšanu, ...
- 42 www.enic-naric.net/
- 43 Berlīnes paziņojums, http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/MDC/Berlin_Communique1.pdf
- 44 Atbilstīgi Direktīvai 89/48/EK (tagad 2005/36/EK).
- 45 Komisijas argumentācija pēc analogijas pamatojās uz 31. apsvērumu Tiesas 2002. gada 11. jūlija spriedumā lietā C-224/98 *D'Hoop* (ECR 2002., I-06191. lpp.).
- 46 Tiesas 2008. gada 23. oktobra spriedums lietā C-286/06 Komisija pret Spāniju (ECR 2008., I-08025. lpp.). Sk. sprieduma rezolutīvo daļu. Līdzīgs nolēmums tika pieņemts Tiesas 2008. gada 13. novembra nolēmumā apvienotajās lietās C-180/08 un C-186/08 *Maria Kastrinaki* (ECR 2008., I-00157).
- 47 Tiesas 2008. gada 23. oktobra spriedums lietā C-274/05 Komisija pret Grieķiju (ECR 2008., I-07969).
- 48 Lai direktīva attiektos uz „franšīzes iestādes izsniegtu diplomu”, diploma izsniedzējai iestādei oficiāli jāapstiprina franšīzes iestādē sniegtā apmācība. “Franšīzes iestādes izsniegtam diplomam” arī ir jābūt tādām pašām kā diplomam, ko piešķir tad, ja visa apmācība ir veikta dalībvalstī, kurā atrodas diploma piešķirēja iestāde. Visbeidzot, “franšīzes iestādes izsniegtam diplomam” jānodrošina tās pašas tiesības piekļūt profesijai dalībvalstī kā diplomam, kas izsniegts valstī, kurā atrodas diploma piešķirēja iestāde.
- 49 Tiesas 2003. gada 13. novembra spriedums lietā C-153/02 *Valentina Neri* (ECR 2003., I-13555. lpp.).
- 50 Tiesas 1993. gada 31. marta spriedums lietā C-19/92 *Kraus* (ECR 1993., I-01663. lpp.).
- 51 Studentiem, vēršoties pie valsts iestādēm, jāpārbauda, kas tiem pienākas. Dažas vērtīgas saites un citu informāciju var atrast *Europa* vietnē: http://ec.europa.eu/youreurope/citizens/education/university/fees/index_en.htm?profile=0.
- 52 Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 10. jūlija ieteikums par studentu, apmācībā iesaistīto personu, brīvprātīgo, skolotāju un pasniedzēju mobilitāti (2001/613/EK).
- 53 Eiropas Parlamenta un Padomes ieteikums par pārrobežu mobilitāti Kopienā izglītības un apmācības nolūkā: Eiropas Mobilitātes kvalitātes harta (2006/961/EK).
- 54 7. panta 4. punkts.
- 55 3. panta 2. punkts.
- 56 Padomes 2003. gada 25. novembra Direktīva 2003/109/EK par to trešo valstu pilsoņu statusu, kuri ir kādas dalībvalsts pastāvīgie iedzīvotāji. Saskaņā ar Protokolliem par Apvienotās Karalistes, Īrijas un Dānijas nostāju, kas pievienoti Līgumam par Eiropas Savienību un Eiropas Kopienas dibināšanas līgumam, šim dalībvalstīm Padomes Direktīva 2003/109/EK nav saistoša un nav jāpiemēro.
- 57 Tomēr mācību stipendiju jēdziens profesionālās apmācības jomā neietver pasākumus, ko finansē saskaņā ar sociālās palīdzības shēmām. Turklāt dalībvalstis var ņemt vērā to, ka Savienības pilsoņi var izmantot tādu pašu priekšrocību mitnes valstī.
- 58 Šajā sakarā dalībvalstīm ir tiesības samazināt pabalstus pastāvīgi dzīvojošām personām līdz pamata pabalstiem (pabalsts minimālā ienākuma nodrošināšanai, palīdzība slimības un grūtniecības gadījumā, palīdzība vecākiem un ilgtermiņa aprūpei).

Eiropas Komisija

**Tavas apmaiņas studenta tiesības —
rokasgrāmata par mobilo studentu tiesībām Eiropas Savienībā**

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs

2011 — 29 lpp. — 25 x 17,6 cm

ISBN 978-92-79-17767-5

doi:10.2766/82865

KĀ SAŅEMT ES IZDEVUMUS

Bezmaksas izdevumi:

- > izmantojot EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- > Eiropas Savienības pārstāvniecībās un delegācijās.
Informāciju saziņai varat iegūt tīmekļa vietnē <http://ec.europa.eu>
vai sūtīt faksu uz +352 2929-42758.

Maksas izdevumi:

- > izmantojot EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Maksas abonementi (piemēram, ikgadējie *Eiropas Savienības Oficiālā Vēstneša* izdevumi un Eiropas Savienības Tiesas judikatūras krājumi):

- > izmantojot Eiropas Savienības Publikāciju biroja tirdzniecības aģentus
(http://publications.europa.eu/others/agents/index_lv.htm).

Youth on the Move: <http://europa.eu/youthonthemove>

Youth Information: <http://europa.eu/youth>

European Job Mobility Portal : <http://ec.europa.eu/eures>

Help and advice on life, work and travel in the EU: <http://ec.europa.eu/youreurope>

European Commission: Education and Training: <http://ec.europa.eu/education>

European Commission: Employment, Social Affairs and Inclusion: <http://ec.europa.eu/social>

doi:10.2766/28265
ISBN 978-92-79-17767-5

NC-32-10-556-LV-C